

ZKOUŠKA.

HRA O JEDNOM JEDNÁNÍ.

Psáno roku 1894.

Právo provozovací vyhrazeno jest „Máji“, spolku českých spisovatelů belletristů.

OSOBY:

Doktor Urban, advokát.

Mina, jeho žena.

Eva, její sestřenice.

Havlik, notář.

Soukup, professor kreslení.

Kačer, ředitel divadelní společnosti.

Sollicitator u doktora Urbana.

Baruška, služka.

Děj v okresním městě.

Pracovna doktora Urbana. V pozadí hlavní dvěře. Na pravo (od diváka) dvěře do bytu. Na levo do kanceláře. V levo v předu psací stůl, u něho rákosové křeslo. U zdi pohovka. Na stole akta, papíry. Na druhém stole, jenž stojí v pravo v předu, knihy porůznu a rozdělaný balík nevázaných knih. V pozadí bibliotéka, otevřená, při spodku málo urovnaná.

I na podlaze balík knih.

Výstup 1.

Urban, Havlík.

Urban (pětatřicetiletý, u stolu v levo. Jak se ozve klepání, kvapně se obrátí).

Havlík (vejde).

Urban. A, vítám tě. V takové chumelici! Toť je něco —

Havlík. Ó ne, úředního nic.

Urban. Tak něco z rytířské povinnosti.

Havlík. Jak to víš! (S úsměvem.) No pravda. Ale když ti, člověče — Jak živ bych si nepomyslel, že já starý kocour —

Urban (vpadne). Ale není divu! Takový andílek!

Havlík. Vid', vid'. Člověče, já se ti nemohu ani vynadívát. Já se jen dívám. Sedíme ti, Hanička, já, Ha-

nička povídá. žvatlá, a najednou na mě s výčitkou: Ale ty neposloucháš! Poslouchám, mé zlato, vždyť poslouchám. (K Urbanovi.) Ale já se jen dívám — a —

Urban. Byt už máte?

Havlík. Tuze pěkný, u Jedličků. Prohlíželi jsme ho spolu, s Haničkou. Prohlíželi! (S úsměvem.) No — co já, já moc ne. Jak jsem ti vzal Haničku, tak náhodou, za ruku, už jsem nic nevěděl, kde co bude —

Urban (s úsměvem). Ale Hanička ano —

Havlík. Ta? Všecko, jako inženýr, celý plán —

Urban (vpadne). Tak se už těšíš na domácnost.

Havlík. Kamaráde! Povídám. krása! Už teď, a přec nic — víš — romantického. Leda že jsme si za bouřky řekli, že se máme rádi. A ještě to (s úsměvem) taky romantika — když jsme si dali pod kvetoucími stromy první hubičku. Byly ti jeden květ —

Urban. A od těch dob prší —

Havlík. Hubičky? (Sebelibě.) No, tak trochu. Na ruku —

Urban (rychle). Na dlaň taky, do toho masíčka.

Havlík. Také do vlasů, na čelo.

Urban. A semhle na rameno.

Havlík. Tak daleko ještě nejsem.

Havlík. A to ti je! A pod bradu, na krček —

Havlík (zamrká, usměje se významně). Nächstens, až odjede stará teta. Tu teď máme pořád na krku. K vůli ní také přicházím. To jest ona teta, je ti metr, namluvila Haničce, že se teď nesluší, když je zasnoubena, aby podržela úlohu, aby hrála divadlo —

Urban. Aha!

Havlík. A když ty jsi ředitel ochotníků, kdybys —

Urban. Dispens, holečku, není možná —

Havlík. Hanička si myslí, kdyby slečna Eva —

Urban. Není doma. Odjela do Prahy.

Havlík. Tak!

Urban. Druhý den po sokolském plese —

Havlík. Že je o něm řeč, víš, nebenbei, o tom sokolském bále jsi se s ní bavil! Kdybych nevěděl, že to je tvé paní sestřenice, na mou tě —

Urban (s úsměvem). Zpátečníku! Co pak je hřích promluvit s vtipným děvčetem?

Havlík. Co tak najednou odjela?

Urban. K strýci, radovi Kosinovi. Ten se jí před lety jako sirotka ujal. On je kromě mé ženy její jediný příbuzný. Také ji vychoval, ale před rokem sedlo na dědka ženidlo, a konec konců, že mladá tetička vyštípala Evu z domu.

Havlík. Tak co tam jela?! Jela k nim? K strýci?

Urban. Povídala, že k němu. Také jsem se divil. On ji sic míval tuze rád —

Havlík. Ó to tam dlouho nebude, to by tu úlohu mohla za Haničku ještě vzít —

Urban. Nevím, poslední dobou nechce už hrát —

Havlík. Pro jednou! A když se přimluvíš! Prosim tě, vzkaz mně, kdyby Eva přijela, ale hned, prosím tě, ona by Hanička k ní došla.

Urban. Když tak hartusíš.

Havlík. Tak tedy, a domluv jí taky, prosím tě. Na zdar, ale nezapomeň! —

Urban. A ty také nezapomeň, víš (ukazuje na krk).

Havlík. Ty starý, ty jsi! Tak servus! (Odejde.)

Výstup 2.

Urban, pak Baruška.

Urban (sedne ke stolu s akty, vezme fascikl do ruky, ale zahledí se před se, položí listiny v zamyšlení, otevře zásuvku, vezme odtud Evinu podobiznu a zahledí se do ní. V tom z bytu)

Baruška (s utěrkou v ruce).

Urban (uslyšev krok, trhne sebou a nápadně rychle obrátí podobiznu na papíry na stole, ohlížeje se. Spatřiv Barušku, zamračí se). Co je —

Baruška (už starší). Milostpaní povídala, abych to tu trochu srovnala a —

Urban. Zas už! Mám práci. (Pojednou.) Pošta ještě nepřijela?

Baruška. Opozдила se. Když tak věje a chumelí. Jsou prý všude ukrutné závěje. To bude mít slečna Eva zlou cestu —

Urban (náhle se obrátí, pozorně naslouchá).

Baruška. Přijede-li. Poslední vlak sem nedojel.

Urban. Mizerná lokálka! (Pojednou.) Baruško, poptejte se, přijede-li teď druhý vlak. Ale hned —

Baruška (odejde prostředními dveřmi). Hned, milostpane.

Výstup 3.

Mína, Urban.

Mína (v letech Urbanových, přistrojená na vycházku. Za posledních slov Urbanových stanula ve dveřích v pravo, oblékajíc rukavičky). Co ti tak na vlaku záleží?

Urban (překvapen). I -- noviny, přijdou-li — (Rychle položí akt na fotografii.)

Mína. Jak pak ne, noviny! To je trápení, nedojdou-li jednou na minutu! (Rozbliží se.) To s pořádkem nemáš tak na kvap. Že v tom vydržíš! (Bezděky rovná za řeči na stole v pravo.) A tolik nových knih pořád. (Vyberá z balíku.) A samá divadla. Tolik toho snad v advokátní kanceláři není potřeba. Co si pomyslí, kdo sem přijde!

Urban. Pro štěstí to nejsou tvé vísity.

Mína (ostřeji). Ah, ty ti překážejí. Nám každému něco překáží. Mně zas tvé umělecké. Když přijde nějaká

honorace, to ti není často vhod. Ale takový „umělec“ od společnosti —

Urban (jak *Mína* se za řeči k němu přiblížila, ohlédl se plaše po fotografii a postavil se v tom místě u stolu). Co chceš? Proto's přišla?

Mína. Ne, jdu říct, že jdu k paní suřové, abys, nebude li tě to tuze mrzet, tam pro mě přišel, nebo, kdyby Eva přijela, abys mně vzkázal. A ještě to, když tu zas tolik nových divadel vidím, abys ji už nebláznil. Strýc se o ni nestaral, jen do divadla ji vodil, a ty bys ji teprve poplet? Divadlo hrát, knihy číst, to ji neuživí, když nic nemá. A kdyby se měla vdát a nic v domácnosti neuměla, to by ani takový umělec —

Urban (jenž nechutě poslouchal, vpadne). Jaký umělec?!

Mína. Soukup je snad také kus umělce.

Urban (se zasměje, mávne rukou, jakoby možné nebylo.) Soukup! (Pojednou). Či Eva něco říkala? Nebo on?

Mína. Za Soukupa až to někdo řekne. (Určitě.) Ale Evu chce. Jo, já dobře pozoruju.

Urban. A Eva?

Mína. Snad bude mít rozum. Ostatně se Soukupa vždycky zastává, jaká je to povaha, ráda o něm slyší i ráda ho vidí. Jen kdyby on byl rozhodnější. To bys pak měl umělecké manžely. Tobě by se takové umělecké hospodářství líbilo.

Urban (podrážděn). Líbilo; aspoň bych tam slyšel jinší řeči, nežli od tvých pauiček, které jen o služkách, o šatech — (Klepání.)

Výstup 4.

Soukup, předešlí.

Soukup (je mu přes třicet. Nese pod pažďím nevelký, zahalený obraz). Má služba.

Mína. Ah, pan professor!

Urban (v rozpacích). Vítám tě, příteli. Kdys přijel?
Soukup. Teď, před chvílkou, z Chotova.

Mína. To jste měl asi zlou cestu. Právě také povídáme o Evě, jak se jí zle pojede domů. Odjela do Prahy, co jste byl pryč —

Soukup (upřímně, skoro starostlivě). To bude mít slečna opravdu zlou cestu.

Mína (pohlédne na Urbana).

Soukup (postřehnuv to, rychle). Tuhle, doktore, — (rozbaluje obraz, klada jej na stůl v levo).

Urban (přistoupí chvatně ke stolu, aby sám akta s podobiznou odložil; přijde však pozdě).

Soukup. — našel jsem na Chotovské faře — znamenitý kus! Portrét. V barvě ti — podívej se (ukazuje), tady to jen svítí —

Mína (pohlédnuvši zběžně na obraz). Nebudu zdržovat. Poručím se, pane professore. Odpusťte, musím na visitu. (K Urbanovi.) Tak přijď — (Odejde.)

Výstup 5.

Soukup, Urban.

Urban (vydechne si). Přišel's právě vhod —

Soukup. Co je —

Urban. Ukrátil's jeden z výstupů, které obyčejně začínají smetákem a musí skončit něžným smířením (mávně rukou). Ah, je v tom tolik protivné komiky! (S pathosem.) Cítím, že to tak dále nepůjde. Žít v takovém hnízdě, nemít skoro s kým promluvit, a pak ani porozumění u vlastní ženy — Ó, že jsem nezůstal jako ty svobodný a volný, a nestal se hercem, jak jsem kdysi blouznil!

Soukup. Jen se neklam a nelži sám sobě. Dnes bys už také neblouznil. Já aspoň při svém kumštu už ne-

blouzním. Svou svobodu jsem draho koupil, ale tys ji dobře prodal: za peníze, za ženu, za postavení, a to platí víc nežli talent.

Urban (rychle, ostřeji). Myslíš, že bych byl nic nepořídil?

Soukup. To nevím, ale myslím, že ne. (Hořce, s posměškem.) Já byl také talent, a ohromný! Alespoň to říkali, až jsem nechal škol a šel do akademie. A odtud až na tahle místa! A proto se raději zmlátím, než abych někoho povzbuzoval. Jdi a bojuj! Jsi-li talent, však ty se vyhrabeš. Ne-li, utopíš se v umění jako štěně, anebo si najdeš chlebiček — jako já.

Urban. Proto také nepřiznáváš Evě herecké nadání.

Soukup (rychle). Jaké přiznávání a uznání, kde nic není. A namlouvat někomu talent, zalichotit se mu nepravdou (hledí na Urbana), znepokojoval ho takovým myšlením a nadějami jako ty Evu. (Umlkne, pak nejistě.) Bude dlouho v Praze?

Urban (pozoruje ho). Divím se, že tu už není.

Soukup. Nepsala?

Urban. Člověče! Ty se vyptáváš jako zamilovaný.

Soukup. Jsem — ale ne do sebe. Proto nevyvedu žádné hlouposti.

Urban. Jen kdybys věděl, co o tobě Eva řekla —

Soukup (kvapně). O mně? (Vzpamatuje se.) Nech toho.

Urban. Vždycky tě zastává, chválí tvou povahu —

Soukup. Povahu! Co u ženských povaha! Pěkná postava, hladká řeč, smělost, síla. — Ostatně má už Eva svou lásku a nešťastnou —

Urban (překvapen, dychtivě). Co že? Ty něco víš?

Soukup. Jako my ji měli, my zakopání talentové. (S úsměchem.) Ty ji dosud máš, ale nebolí tě. (Vážně.) U Evy je to vážnější, protože opravdu tady (ukáže na srdce).

Urban. Ale vždyť už teď ani úlohu nechce.

Soukup (potěšen). Opravdu?

Urban. To tě tak těší?

Soukup. Je-li to počátek poznání.

Urban. Nebo je to účinek tvého úsudku —

Soukup. Ah, to snad ne —

Výstup 6.

Baruška, pak sollicitator, předešlí.

Baruška (hlavními dveřmi). Milostpane, potkala jsem pana šefa, vzkazuje, že vlak nepřijede, že je dráha u Bučiny zavátá. (Odejde.)

Urban (bezděky dá výraz zklamání). Tak!

Sollicitator (vejde z kanceláře). Pane doktore, pan Kovář přišel k podpisu. Račte smlouvu dodiktovat?

Urban. Přijdu hned!

Sollicitator (odejde do kanceláře).

Urban (k Soukupovi). Počkáš na mne?

Soukup. Přijdu za chvíli. (Béře obraz; jak jej balí a obrací, shodí akt a s ním fotografii.)

Urban (se po ní žene).

Soukup (sebeře ji dříve. Žertem). Nějaká příloha. Jak? Eva?!

Urban (vezme mu ji). Mína ji tu nechala.

Soukup. Pod akty? (Dívá se na Urbana pátravě.)

Urban (usmívá se, ne dost jistě). Ale co máš?

Soukup. Aby tu byl zvláštní proces! Tys marnivý dost, abys zkusil pobláznit takové děvče a také (ironicky) dost nešťastný, nemáš doma porozumění (přísně) a myslíš, že máš proto právo na náhradu. (Náhle) Máš tu fotografii od ní, od Evy?

Urban. Nač ty výslechy! A kdybych měl! Co pak jsi už takový šosák, abys společnou náklonnost k umění —

Soukup. Ó, umění odneslo už mnoho takových pletek! (Přistupuje k Urbanovi. Vážně.) A to děvče je hodné, sirotek, nemá kromě tvé paní nikoho. pamatuj —

Urban. Prosím tě, nač takové řeči!

Sollicitator. Pane doktore, pan Kovář —

Urban (chvatně). Už jdu, už jdu (má se k odchodu).

Sollicitator (odejde).

Soukup (vzrušen k Urbanovi). Počkej! Ta fotografie — Rozumíš — Máš ji od Evy?

Urban. Ty žárlivostí ani nevíš, co mluvíš! Proč bych ji neměl? Mám. (Odejde do kanceláře.)

V ý s t u p 7.

Soukup.

Soukup (hledí za ním). Je-li to pravda! (Mašomyslně.) A je to možná. (Odejde hlavními dveřmi.)

V ý s t u p 8.

Eva, pak Baruška.

Eva (v zimním, cestovním obleku. V ruce rukávník, v druhé nevelkou, cestovní brašnu. Žůstane na prahu ve dveřích v pravo). Míno!

Baruška (vejde hlavními dveřmi, nesouc dříví a loučky). I světe marný, slečinka! My jsme už ani nečekali (zatím složila dříví u kamen).

Eva (bezděky sestoupí do pokoje, ale ne daleko od prahu). Z Bučiny jsem přijela na saních. Nikdo není doma?

Baruška (béře Evě brašnu, rukávník). Milostpaní šla na visitu a milostpán je v kanceláři.

Eva (rychle). Půjdem' do pokoje.

Baruška Hned (ale zastaví se pojednou). Pan Soukup také dnes přijel —

Eva (živě, patrně zaujatá tou zprávou). Byl pryč?

Baruška. A rovnou přišel k nám.

Eva. Už odešel?

Baruška. Jen teď. Ale světe marný, slečinko, něco jíst, trochu kafička. (Odejde dveřmi v pravo).

Výstup 9.

Eva, ředitel Kačer.

Eva (jsouc na odchodu za *Baruškou*, zaslechne klepání. Oblédne se a v tom už vejde).

Kačer (oholený, nevelký, má brejle dost na špičce nosu. Často přes ně hledí. Živý v pohybech). Má úcta, služebník ponížený. Ah, ah, slečinka! Račte odpustit, já — To mám štěstí, opravdu —

Eva. Račte snad —

Kačer (hbitě vpadne). Vy se už neračíte pamatovat. Hrál jsem tu před dvěma roky, to jsem ještě neměl koncessu. Ředitel *Kačer*, prosím, ředitel *Kačer*. Začal jsem si, račte vědět, direkci, loni. Ředitel *Kačer*. Račte se na mne pamatovat, hrál jsem tu *Bratra honáka*, *Isaaka Löwy*, (s významným úsměvem) mé úlohy.

Eva (nejistě). Ano, ale —

Kačer (vpadne). Také místní list o nich psal, a ve feuilletonu (vyslovuje fajletonu). Ó, tenkrát se mně vedlo dobře, líp nežli teď v *Domašově*. Špatná štace, tuze špatná. Tam jsou vlastenci! Co pak vědí, že mají také povinnost chodit do divadla? Takhle slavnosti strojit, přednášky, a nám kazit návštěvu. Posledně jsme nevyzvali v celém městě všeho všudy ani 6 zl. A tak děláme abšíd —

Eva. Snad myslíte sem. Byla tu nedávno společnost a nevedlo se jí dobře.

Kačer. Ale přece nebráli do dílů, jako já teď. A pan doktor je můj kollega z gymnasia, ředitel zdejších ochotníků a tuze přeje divadlu. A tak jsem si myslil, že nám to tu trochu splaší —

Eva. To nevím (chce odejít).

Kačer. Ale, slečno, jestliže pan doktor nepomůže, to ví jen Bůh a chudý písničkář —

Eva. Doktor je v kanceláři (chce odejít)

Kačer. Já počkám, já počkám, a račte dovolit, račte být také ochotníci, herečkou a výtečnou. (Vida odpor Evin.) Ó prosím! Talent! Talent a jaký! (Sebelibě.) Trochu tomu snad také rozumím. A račte dovolit, já si přichystal lokální kus, ten tu hodíme na prkna —

Eva. Také tu měli na podzim takový kus —

Kačer. A safraporte. — Ale to nic — to nic. To dáme jiný titul, to půjde, to půjde. — Jen že — račte dovolit, ještě minutku, abych se vyznal, mám teď některé mezery v personálu, a ten lokální kus. — A tak jsem si myslil, je tady takový slavný ochotnický spolek, jeho ředitel tvůj starý kollega, a vy račte být první síla —

Eva (kvapně). O tom ani nemluvte! Čeho si přejete —

Kačer Když neračte v lokálním kuse, tedy třeba Magelonu, Deboru —

Eva (rozčileně). Nic, nic, v žádném kus: —

Kačer (vpadne). Tak snad něco od Shakespeara.

Eva. Ne, ne, nebudu hrát. K doktorovi račte do kanceláře (ukáže a odchází).

Kačer. Lituju velice, slečno. — Ale s doktorem bych rád mezi čtyřma očima — jako starý kollega — (Pojednou.) A safraporte, místní režisér má v tom také slovo. (Za Evou.) Tak se poručím, slečno — Skočím

zatím k režisérovi. (Bera klobouk a hůl, mechanicky.) Tak služebník uctivý, tak má úcta. (Odejde.)

(Okamžik jeviště prázdnou.)

Výstup 10.

Eva, pak Soukup.

Eva (bez klobouku a svrchního šatu, v tmavých, zimních šatech vstoupí. Zůstane u dveří v pravo, rozhlížeje se, pak jde ke kanceláři, ale u dveří se zarazí, váhá, v tom)

Soukup (hlavními dveřmi, vzrušeně). A je to pravda!

Eva (ohlédne se, neutají milého překvapení). Pan professor!

Soukup. Slyšel jsem, že jste přijela s paní Moučkovou na saních. Nechtěl jsem ani věřit. — Také jsem se nenadál, že se s vámi tak hned shledám. (Náhle zaražen pomyšlením, že je Eva v doktorově pokoji.) A tu! —

Eva (překvapena). Proč?

Soukup. Vy jste s doktorem ještě nemluvila?

Eva (tázavě na něj hledíc). Ne, nemluvila. Ale proč? Hledáte ho?

Soukup (rychle). Ne, to ne. Já — vlastně — přišel se podívat, je-li to pravda — (Obrací.) Vám se nechtělo z Prahy, vidíte —

Eva. Ó, tam se všechno změnilo. Strýc mne sice rád viděl —

Soukup. Ale paní teta —

Eva (trpce). Jako byla. I to mi odmítla, aby mně pomohla nějaké místo — (Zarazí se.)

Soukup (žasna). Místo? Vy jste chtěla odtud?!

Eva (v rozpacích). Nemohu přec žádat na sestřenici —

Soukup. Snad vám dala znáti —

Eva (vpadne). Ne, pro Boha to ne! Mína mne přijala jako sestru, když jsem musila z Prahy a neměla

jsem kam — a chová se ke mně jako sestra, stará se o mě tak — Proším vás, nemluvte o tom, neříkejte nic, nezmiňujte se —

Soukup. Ale vy jste chtěla odtud.

Eva. To byl jen takový nápad. — S Prahou jsem se už rozešla.

Soukup. A jak s divadlem?

Eva. Byla jsem jen jednou. Ale užila jsem ho. (Nutí se do veselého tonu, pak unesena vzpomínkou mluví čím dál tím vřeleji.) Šla jsem hned o půl sedmé, byla jsem tam první, sama, na hoře na balkonu. Všecko jsem si zas pobožně prohlédla —

Soukup. A myslila jste si, kdybyste si mohla zahrát.

Eva. To jen tak přelítlo. Vy se budete smát — ale když tam, v divadle — Tam se jinak dýchá, je tam jiný vzduch, a světla, třpyt, malby, lesk, ten šum kolem a hlasy, to všecko tak mile rozčiluje. Člověku je volně. — Ah, bylo to všecko tak krásné! — A když jsem si vzpomněla — (Hlas se jí zachvěje, náhle se odmlčí.)

Soukup (mírně). Nač?

Eva (bolně se usmívajíc, zakroučí hlavou).

Soukup (jenž s účastenstvím naslouchal, měkce). Rozumím — A zaplakala jste si —

Eva (přemáhajíc pohnutí). Ano, zakalily se mně oči. Jsem to dítě, vidíte. A vám to povídám. Však jsem si na vás také vzpomněla, co jste řekl o mé hře. — A já tam cítila, že máte pravdu, že tomu tak, co jste řekl o mém nadání —

Soukup. Vy jste se na mne mrzela.

Eva (živě). Tam ne. Ale dřív, z počátku. Dráždilo mne to, co jste řekl, a bylo mně to i líto. Všichni chválili —

Soukup. A doktor nejvíc. Já nikoho nepovzbuzuju; ale vás bych zrazoval.

Eva. Vždyť už nehraju a nebudu —

Soukup. A na divadlo myslit' nebudete?

Eva (upřímně). Už ne.

Soukup. Bolest se někdy ozve, třeba i touha a nespokojenost. Chtěl jsem také být něco jinšího, chtěl jsem hodně vysoko. — A žádný mi neřekl holou pravdu. A pak to vyburcování! (podá jí ruku, srdečně). Ale to všechno přejde. Alespoň když zůstane člověku láska k umění, ale ta pravá, víte, ne z marnivosti, ne sport nebo z rozmaru — (Ozve se z kanceláře doktorův hlas.)

Soukup (ostřeji). Ne z ješitnosti. (Ustane rázem, jak postřehne Evino znepokojení. Doktorův hlas se ozval na novo, silněji.) To je doktor. Co je vám? (Zase jat domněním.) Ten na vás vzpomínal. Nemohl se vás dočkat —

Eva (nejistě). Mne?

Soukup (nutí se do žertu). Už se díval na vaši fotografii.

Eva (se lekne). Jak to víte!

Soukup. Tu při práci se na ni díval. Měl podobiznu v aktech.

Eva (sbírá se). A co — proč — mně to povídáte?

Soukup. Proč — (zarazí se, ale stržen touhou, aby měl jistotu). Povídal, že má tu podobiznu od vás.

Eva. Ještě to!

Soukup. Je to pravda?

Eva (trhne sebou). A kdyby měl, co — (Náhle) Ah, vy myslíte — (chápe) vy jste si myslil (vzpomene si). Proto jste se prve divil, že jsem tu v jeho pokoji. (Ohromena tím podezřením, zamlkne, pak prudce v hněvu a lítosti.) Vy — vy si také myslíte, že když je děvče u někoho z milosti, že se smí urážet. Jako on. On urážky píše — a vy je povídáte — do očí. — On píše jako svobodný, uráží, a vy mně říkáte do očí. — To vy! — Ó že byste vy — (Umlkne, hlas pláčem udušen, a již odkvapí v pravo a zavře dvěře.)

Soukup (ohromen nejprve, vytrhne se, kvapí za ní, volá).
Evo! Pro boha! Já vás nechtěl urazit. (U dveří.) Evo!

V ý s t u p 11.

Soukup.

Soukup. To byla surovost ode mne. (Vyjasní tvář.) Ale nemá ho ráda, nemá. (Zarazí se.) Proto chtěla pryč. Psal jí, urazil ji. (Zamíří pojednou ke kanceláři, náhle se však zastaví.) Ne, teď ne — (Klepe zas na dvěře v pravo a klepe zas. Ticho. Odstoupí.) A s tou nejistotou, s tou mukou domů. (Obrátí se po dveřích v pravo.) A ona! Ubohá! (Odejde.)

V ý s t u p 12.

Eva, pak Urban.

(Stmívá se.)

Eva (stane u dveří v pravo. Když vidí, že Soukup odešel, zamíří patrně rozčilená rovnou ke kanceláři. Okamžik u dveří stojí, pak náhle zaklepe a vrátí se. Prostřed pokoje čeká v rozechvění).

Urban (povyhlédnuv). Ah! (Rychle vyjde, a zavřev za sebou, podává Evě obě ruce.) Vy! To je radost! Nedoufal jsem už —

Eva (mu ruky nepodá). Musím s vámi promluvit, dokud Mína nepřijde.

Urban. Evo, jak jsem šťasten (stlumeněji). Mé psaní jste dostala?

Eva (temně). Dostala. Proto vás volám. (Okamžik pomlka.) Myslil jste opravdu, že vám na takové psaní odpovím? Že bych vám mohla odpovědět?

Urban (tím překvapen). Evo, vy víte, jak jsem živ. Mína, její zásady a mé —

Eva. Nebral jste si ji z donucení. A ona má vás tak ráda!

Urban. Ale není-li pravého porozumění. (S pathosem.) Oh, kde je takový boháč, aby pořád rozdával a za to nic — žádného podnětu ani ohlasu, ani porozumění, nic, než všední starostlivost. Bylo to smutné živobytí. Ale když jste přišla vy —

Eva. Dost už!

Urban. Ne, musím vám vysvětlit. Hned za několik večerů, když jsme četli, víte, mluvili o umění, o divadle, poznal jsem, jakou máte vnímavou mysl, jak jemný cit —

Eva (rozhodně). Prosím vás —

Urban (rozohňuje se). Se mnou se stala za ten rok veliká změna. Domácnost se vyjasnila, a na večery, kterých jsem se děsival, jsem se těšil. Těšil jsem se na to naše čtení, hovory, na vás —

Eva (sebou prudce hne).

Urban. Prosím vás — jen slovo! — Lichotil jsem si, že i vy se mnou ráda sedáte. Začal jsem cítit blaho tichého srozumění, nevysloveného, ale přece smluveného, protože hluboce cítěného. Byla v tom blaženost, ale také pak muka pochyb a nejistoty. Touha po zjištění —

Eva (chce odejít).

Urban (ji zadrží). Ne, vy nesmíte! Já se bránil, ale o sokolském plese, když jste byla tak líbezná —

Eva. Nemluvte! Tam se mi otevřely oči — oh — přestaňte — je mně hanba —

Urban (vzrušeněji). A když jste tak najednou odjela, bylo tu pusto, prázdno, mne chytla taková tesknota, taková touha, že jsem vám musil psát. (S pathosem.) A vy jste mně nerozuměla!

Eva (pobouřena). Tak vy! — Teď já. — Odjela jsem po plesu, vy jste mne k tomu donutil. A nebýt Míny, nebyla bych přijela. Ona nesmí zvědět pravou příčinu —

Urban (zaražen). Co hodláte?

Eva. To je má starost. Ale to jsem vám chtěla říct, abyste mlčel — abyste vy — sám — se hanebně nevychloubal. Ať se stane cokoliv, Mína se nesmí dovědět pravé příčiny. Ona mne tak přijala, jedná se mnou tak šlechetně — a já bych (zachvěje se). Ne, toho hněvu, té lítosti, toho zármutku ji zbavím. Ona vás miluje —

Urban (blíží se k ní). Evo!

Eva (u dveří v pravo, vypne se, vztáhne prudce ruku). Nechodte! A ještě to, abyste mě u jiných neurážel — Ta fotografie má —

Urban (s úsměškem). Ah! Vy jste s uím už mluvila! Vy ho máte ráda!

Eva (mlčí).

Urban. Aj! A pověděla jste —

Eva (s opovržením). Nemějte strach —

Výstup 13.

Baruška, za ní Kačer, předešli.

Baruška (s rozžatou lampou ze dveří v pravo). Šťastný, dobrý večer. Milostpane, je tu nějaký pan ředitel —

Urban. Ať počká!

Kačer (hlavními dveřmi. Žene se k Urbanovi). Má úcta, doktore, na zdar.

Baruška (odejde hlavními dveřmi).

Eva (jak spatří Kačera, trhne sebou, ale již rychle odejde dveřmi v pravo).

Kačer. Konečně mám štěstí, že tě vidím. Režisér váš není doma —

Urban (hleděl znepokojen za Evou, ke Kačerovi nemile vyrušen, roztržitě): Á, tys to — vítám tě — Ale prosím tě —

Kačer. Jsem v Domašově, se svou společností. Začal jsem si direkci, četl's. Ale mám ti zlou štaci, rád bych sem —

Urban (netrpělivě). Tady to není teď absolutně možná. Jevišťe nemůžeme dát, nic — Odpušť, a taky teď zrovna nemám kdy —

Kačer. No, no, tak zle snad nebude. Ostatně počkám, já počkám nějaký čas —

Urban. Mám cestu, musím pro ženu —

Kačer. A to bych tě moh' doprovodit —

Urban. Ale —

Kačer. No, co o pár kroků, a povím ti —

Urban (vida nezbytí). Tak tedy půjdem. Já ještě něco v kanceláři nařídím.

Kačer. Ano, ano, jen rač —

Urban (jda do kanceláře, zastaví se, okamžik uvažuje, pak ke *Kačerovi*). Mohl bys tudy napřed (ukáže na hlavní dvéře), já se z kanceláře šem už nevrátím, sejďeme se u schodů. (Vejde do kanceláře.)

Kačer. Prosím, prosím, jak chceš. (Vezme klobouk, jde ke dveřím.)

Výstup 14.

Eva, *Kačer*.

Eva (ve dveřích v pravo, volá tiše, ale naléhavě) Pane řediteli!

Kačer (se zastaví).

Eva (vyjde) Tiše! Kdy jedete odtud?

Kačer. Rád bych s večerní poštou, když —

Eva (vpadne). Až doktora doprovodíte — přijďte — nebo ne — čekejte — pojedu s vámi

Kačer (s úžasem). Á!

Eva. Ale nic neříkejte — žádnému. Chci ke společnosti. Chcete?

Kačer (bera posici). Kterou umíte roli?

Eva. Kolik. Objednejte příležitost. Budu čekat za mýtem.

Kačer. Na kolikátou?

Eva Hned — až objednáte, přijďte ještě sem. Budu-li už pryč, budu za mýtem, nebo kdybych hned nemohla, povím, kdy přijdu.

Kačer. Ale peníze —

Eva. Mám — jděte — jděte už!

Kačer. A gáže?

Eva. To je jedno. Jen pryč! Opatříte?

Kačer. Jisté!

Eva Jděte! (Uskočí do pokoje v pravo.)

Kačer (ještě udivený hledí za ní). Tohle? To je nějaký lokální kus. (Odejde hlavními dveřmi.)

Výstup 15.

Urban, pak Kačer.

Urban (vystoupí z kanceláře, pak spěchá k Eviným dveřím, naslouchá). Je tam Jak prudce přechází! (Klepe.) Evo! (Ticho.) Nechce slyšet!

Kačer (nahlédne hlavními dveřmi, spatřiv Urbana.) Aha!

Urban (spatří Kačera, ustoupí ode dveří). Jako klíště je ten chlap! (Odejde za ním.)

(Okamžik jeviště prázdné, ticho.)

Výstup 16.

Eva.

Eva (otevře dvěře v pravo, zjeví se v nich a volá do zadu do bytu). Nic, už nic, Baruško. Jen si zůstaňte v kuchyni. (Vejde, plášť přes ruku, klobouk na něm, v ruce rukávník a brašnu. Jde rychle ke dveřím. Jsou zavřeny. Eva položí plášť a vše ostatní na židli u psacího stolu a vedle ní, pak se vrátí chvatně do pokoje v pravo, přinese klíč,

otevře. Dává si klobouk na hlavu, obléká plášť. Zrak utkví na stole.) Měla bych napsat — Ne, až z místa, že z touhy k divadlu, že Praha zas — Tomu Mína uvěří — Ale co řekne! Jak jsem nevděčna — A já z vděčnosti! — Aby byla ušetřena! A Soukup! — Aspoň uvidí — přesvědčí se — Oh ani ho už neuvidím — (Trhne sebou. Okamžik naslouchá, pak jde, naslouchá, vrátí se pro rukávník a brašnu, chce odejít.)

Výstup 17.

Soukup, Eva.

Soukup (v tom vejde dveřmi v pravo).

Eva (se lózne). Vy!

Soukup. Opuště. Já věděl, že není doktor doma, šel s tím hercem, a přece jdu. Baruška řekla, že jste v zadním pokoji. (Ukáže na pokoj v pravo, z kterého přišel.) Šel jsem — promiňte — Musil jsem vás ještě dnes vidět. Musím vás odprosit — Ještě dnes.

Eva. Promiňte, musím — —

Soukup. Vy na odchodu. A cestovní vak! (Náhle.) Vy prcháte! To by bylo ohromné. A já —

Eva. Náhlá cesta —

Soukup (nabývá rozhodnosti). Tuším, vím všecko. Vy jste s ním mluvila!

Eva. Ano. (Trpce.) Nikdo mne nevyrušil —

Soukup. Jako já prve. Ah! Vy jste chtěla s ním mluvit, já přišel, a já pak vás — teď rozumím — o Evo, prosím vás —

Eva. Nemluvme o tom.

Soukup. Máte pravdu. Teď o vaší cestě. Ví o ní doktorová? Není doma, neví ani, že jste přijela. Jedete bez jejího vědomí.

Eva. Chci jí ušetřit —

Soukup. Proto! A on — za všechno bude také ušetřen. Ale vy! Vy! Kam chcete?

Eva (s trpkým úsměvem). Kam mě touha táhne.

Soukup (zarazí se, pak náhle). K divadlu! A kam?

Eva. To je jedno. Ale prosím vás — (Chce jít.)

Soukup (nedbaje). Ten ředitel byl tu. Vy byste snad chtěla?! (Rozhodně.) Já to doktorové povím.

Eva (prudce). To nesmíte! Pusťte mne!

Soukup. Vy nevíte, vy neznáte, jaký je život u takové malé společnosti —

Eva (rozčileně ale pevně). Jsem na vše připravena.

Soukup. Nemyslím jen nedostatek — (Pojednou.) Ale je pravda — Tady zůstat — (Pomlka.) Ežo — nic — nic vás tu aspoň trochu nepoutá?

Eva (mlčí).

Soukup (mírně, přátelsky, čím dál tím vřeleji). Ke společnosti nesmíte. Věděl bych — měl bych jinou úlohu pro vás — skromnou sic, bez efektů — do té životní komedie. Ale jsem špatný herec. (Živě.) Jen citu mám dost, ohromně. Kdybyste přijala, kdybych vás — prohlásil za svou nevěstu —

Eva (s pohnutím naslouchavši, přemáhá se). Teď? — Když nemám kam! —

Soukup. Nevykládejte si to ve zlé. Byl bych už dříve rád učinil. Není to chvilkový nápad — Snad víte. Vždyť bych tak nežárnil jako prve a vás tak neurazil —

Eva. Jste tak hodný, ale kdybych volně a ráda — Co byste si mohl pomyslet! Že z nouze — Ne — to vám neudělám — Nesmím —

Soukup. Vidíte, jak jste ješitná —

Eva (nechápac, živě). Já! Jak já?!

Soukup. Aby se neřeklo, že něco z milosti —

Eva (prudce). Ne, to ne (stržena), ale abyste jednou nemyslí, že jsem v návalu okolností — zkrátka — z nouze —

Soukup (bliže k ní). Evo, mám k vám takovou důvěru, vím, že byste raději šla nevím kam, nežli abyste lhala —

Eva (vzdávajíc se). Děkuju za to mínění, ale — ředitel —

Soukup, Tak jedte! Bude to hrdinské od vás. Klid své sestřenice zachováte — ale klid jiného, (vybuchne) můj, ten proto obětujete — mé srdce —

Eva (přistoupí bezděky blíže, pohnutá).

Soukup Vždyť víte, musíte vědět, jak vás mám rád —

Eva (přemožena). Kdybych tu úlohu —

Soukup (radostně). Chtěla byste ji ode mne?

Eva (vzrušeně). Beru ji — s dobrým — svědomím —

Soukup. O věřím, věřím! (Chytne ji za ruce.)

Výstup 18.

Urban, pak Mína, předešlí.

Urban (rychle vejde, stane zaražen, v rozpacích). Ah! —
Mína — ještě není doma!

Mína (vcházejíc). Tady jsi! Co jsem se načekala. Evo!

Soukup (rozjařen). Milostpaní, slečna jen teď přijela a ráda by zas odjela — k mé matce — S dovolením, milostpaní — jsem ženichem a Eva —

Mína. Pro Boha! Evo!

Eva (obejme ji v pohnutí).

Mína (k Urbanovi). Vidíš, vždycky jsem ti říkala —

Urban. Gratuluju, gratuluju — Ale promiňte. (Má se k odchodu.)

Mína. Kam už zas —

Urban. Přijdu hned. Musím notářovi oznámit, že Eva za Haničku úlohu nevezme — když — žádal mne tolik, abych hned — Přijdu hned — (Odejde.)

Eva (šťastna). Dostala jsem právě úlohu.

Soukup. A zkoušku jsme oba odbyli, ani jsme nevěděli —

Míra. Tak pojedte přec dál, abych zvěděla — (Jdou do pokoje v pravo.)

Výstup 19.

Kačer, předešlí.

Kačer. Má úcta! (Shlédne Evu se Soukupem.) Tak!

Soukup (spatří ředitele. Jde k němu tiše). Slečna už nepůjde — je angažována jinde.

Kačer (úžas, pak hned). Ale příležitost —

Soukup. O tu se srovnáme. (Jde za dámami.)

Kačer. Safraporté! Mně se zlá, že jsem v tom lokálním kuse také hrál!

Opona spadne.

